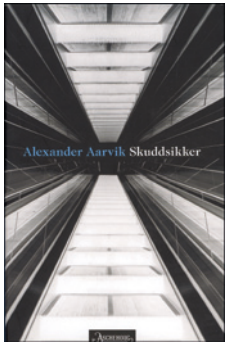

Eksistensiell navlebeskuelse

Alexander Aarvik

Skuddsikker

219 s. Oslo: Aschehoug, 2011. Pris NOK 349
ISBN 978-82-03-19973-8

Dette er Alexander Aarviks debutroman. På omslaget står følgende: «Skuddsikker er et portrett av en ung mann i krise og et tidsbilde av studenttilværelsen i hovedstaden i verdens rikeste land.» Vel. Det er det. Stort mer er det ikke å si. Slike romaner er skrevet før. Og flere vil nok (dessverre) komme. På omslaget opplyses videre at Alexander Aarvik er 25 år gammel og studerer psykologi. Romanen er skrevet i jeg-form. Og hovedpersonen? Marius? En gutt i tjueårene som studerer medisin.

Hva handler denne fortellingen om? Marius har droppet ut etter halvveis gjennomførte medisinstudier. Før dette har han vært halvveis gjennom studier i biologi. I stedet for å studere har han tatt seg jobb som vokter på et gigantisk kjøpesenter. Her vandrer han rundt og dyrker en grenseløs forakt for forbrukersamfunnet i sin alminnelighet. Marius filosoferer. Og forfatteren skriver. Resultatet blir side opp og side ned med kvasiintellektuelt, moralistisk prat. Om kjøpesenteret med sine profittjagende butikkeiere. Om de minst like foraktelige hordene av tanketomme konsumenter.

Og den mer høyverdige Marius selv? Han virrer rundt i Oslo. En salig rundgang på vorspiel og nachspiel og utesteder, han drikker seg dritings og røyker hasj, og selvsagt har han sex når det byr seg. I kollektivet på Torshov tenker han dype tanker under dynen – når han ikke fører intelligente samtaler med bestekompiisen Nikolai eller har sex med Frida. Og de eksistensielle krisene? Vel. De strekker seg ikke utover det foraktelige kjøpesenteret, de borge-lige søndagsmiddagene hos foreldrene, og om han skal bli kjæreste med Frida eller Anne eller bare fortsette å ha sex med dem begge. «Ung mann i krise»? Som forlaget skriver: «I verdens rikeste land.»

Alexander Aarvik kan skrive. Men forlaget har gjort ham en bjørnetjeneste med en så prematur debut. Teksten roper på motstand, bearbeiding og innstramning. For her flyter det ut i ørkesløst prat. Den overdrevne bruken av oppstylt medisinisk terminologi er noe av det som burde vært luket unna. Det samme gjelder repeterende banaliteter og klisjeer. Det er krevende å skrive i jeg-form, og når forfatteren og jeg-personen er – til forveksling – like, kan det lett bære galt av sted. I dette tilfelle tror jeg forfatteren ville vært best tjent med større avstand.

Jeg skal ikke kritisere forfatteren for ikke å ha skrevet en annen bok enn den han har skrevet. Men jeg tillater meg et hjertesukk, likevel. Tenk om det kunne dukke opp en ung, norsk forfatter som skrev om noe annet enn seg selv? Som beveget seg utenfor «verdens rikeste land»? Tenk om de eksistensielle krisene kunne dreid seg om noe annet enn navlelo? For det finnes en annen virkelighet – bare noen timers flyreise unna!

May Brit Lund

Lungeavdelingen
Oslo universitetssykehus, Rikshospitalet

Solid om medisinalberetningene i Lurøy 1855–1900

Trine Grønn Iversen

Legeblikk på lekfolk

Medisinalberetninger 1855–1900 fra Lurøy legedistrikt, med Meløy, Rødøy, Lurøy og Træna. 270 s, ill. Stavanger: Hertervig Akademisk, 2011. Pris NOK 270
ISBN 978-82-8217-020-8

Medisinalberetningene var årlige, obligatoriske meldinger fra legene til de sentrale helsemyndighetene. Ordningen ble etablert i 1804 og opphørte da kommunehelsetjenesten ble innført i 1984. Beretningene spilte en betydelig rolle som informasjonskilde for myndighetene, særlig i siste del av 1800-tallet.

Nivået på meldingene var vekslende, men mange av dem var av høy kvalitet både i form og innhold, og legene belyste levkår og utvikling i lokalsamfunnene. I flere av beretningene ga legene inngående beskrivelser av sosial og kulturell art, og innholdsmessig kunne beretningene strekke seg langt utover tradisjonell medisin.

Professor Anders Forsdahl (1930–2006) i Tromsø, som mer enn noen annen har brakt de gamle medisinalmeldingene frem i lyset, er verd å sitere: «det vell av opplysninger som er samlet i disse beretningene gir et godt bilde av befolkningens levevilkår rundt om i hele vårt land, og de representerer et enestående kildemateriale på flere måter.» Forsdahl tenkte utvilsomt også på medisinalberetningene ikke bare strikt medisinskhistorisk, men vel så mye som kilde og premissleverandør i større og bredere historisk sammenheng.

Den foreliggende utgivelsen er en samling av samtlige tilgjengelige medisinalberetninger fra Lurøy legedistrikt i Helgeland fra 1855 til 1900. Hensikten er å synliggjøre lokalhistorien som grunnlag for å studere sammenhenger til både medisinsk faghistorie og historie på en rekke områder og nivåer.

Boken er gått ut fra Institutt for språk og kulturstudier ved Universitetet i Stavanger og fra Lillehammer museum. Medisinsk ekspertise er benyttet konsultativt. Forfatteren er etnolog og har bakgrunn bl.a. som museumsbestyrer i Meløy. I innledningskapitlet setter hun befolkningens sykdommer og helsetilstand beskrevet i medisinalmeldingene, inn i en levekårsammenheng. Her gir hun et bilde av bl.a. sykdomspanoramaet og den høye sykkeligheten og dødeligheten satt opp mot boforhold, renslighet og hygiene (eller mangelen på den), den dårlige ernærings situasjonen, kvinnenens situasjon i samfunnet, det usikre jordbruket og fisket, fattigdommen og slitet i et forarmet kystsamfunn. Beretningene er ikke ulik medisinalmeldingene fra andre deler av landet i perioden, og de dokumenterer forholdet samfunn og folkehelse. Forfatteren avslutter kapitlet med en biografi av distriktlegene i perioden.

Materialet er velredigert og godt presentert. Transkripsjonen er god, og illustrasjonene er treffende og tidstypiske. Først og fremst er *Legeblikk på lekfolk* et utmerket lokalhistorisk verktøy, og den bør ha en selvfølgelig plass både i bibliotek og skoler og hos lokalpolitikere. Den bør finnes på legekantorene, og ikke minst burde boken gis til samtlige turnusleger i Lurøy legedistrikt. Den vil gi dem relevant samfunnsmedisinsk kunnskap om fortiden. Videre vil boken egne seg som kildemateriale så vel i medisinskhistorisk som i kultur- og sosialhistorisk sammenheng. For tidligere distriktleger og særlig hos dem som har tjenestegjort i kystdistrikter nordpå, bør boken ligge under juletreet. Jeg anbefaler den ellers til alle som er interessert i forholdet mellom medisin og samfunn i et historisk perspektiv.

Hans Petter Schjønsby
Brumunddal